

**НОРМАТИВИ ВИКОНАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВПРАВ
З ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ОРС ЦЗ
ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ**

Д.П. Войтович, к.т.н., Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Готовність до дій за призначенням пожежно-рятувальних підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту значною мірою визначається якістю проведення для їх особового складу практичної підготовки. Вона планується в системі службової підготовки [1, 2, 3] згідно наказу ДСНС України, наказу підрозділу про організацію службової підготовки на навчальний рік та яким затверджується тематичний план (для категорії осіб, які безпосередньо залучаються до організації управління силами та засобами під час гасіння пожеж, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій і небезпечних подій) та календарний план розподілу навчального часу за видами службової підготовки.

Крім того, слід зазначити, що керівникам підрозділів дозволяється змінювати до 30 % тематики в межах одного виду службової підготовки залежно від специфіки діяльності даного підрозділу.

Згідно [4] на практичну підготовку у 2020-2021 н.р. для осіб які безпосередньо залучаються до дій за призначенням (пожежних-рятувальників) виділено 70 годин із тактичної підготовки та 59 годин із спеціальної фізичної підготовки, що становить 53,8 % від загального часу. При цьому практичні заняття із тактичної підготовки повинні проводитись із обов'язковим виїздом на об'єкт у розрізі відповідної тематики та у разі його наявності у районі виїзду пожежно-рятувального підрозділу. У іншому випадку заняття проводяться за місцем постійної дислокації підрозділу з імітацією умов. Проаналізувавши запропонований тематичний план згідно [4] із тактичної підготовки, кількість виїздів пожежно-рятувальних підрозділів на такі об'єкти з метою проведення практичних занять та загалом при такому підході можемо говорити про зменшення ефективності від такої підготовки на показник в межах 30-50 %. В першу чергу це пов'язано із економією поливно-мастильних матеріалів, спорідненістю імітації таких занять при їх проведенні на базі пожежно-рятувального підрозділу та наявної навчально-тренувальної бази.

Тематика проведення практичних занять із спеціальної фізичної підготовки визначається на основі „Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу ОРС ЦЗ до виконання завдань за призначенням” [5]. Аби досягти найбільшого ефекту у підготовці особового складу перелік навчальних вправ та алгоритм їх виконання повинен відтворювати або бути достатньо наближеним до реальних умов роботи. Такий перелік можливо отримати за рахунок проведення ґрунтовного аналізу залучень пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ щодо дій за призначенням на основі комплексної оцінки звіту про основні результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій за попередні роки та звітних матеріалів пожежно-рятувальних підрозділів, які надаються у формах Табелю термінових та строкових донесень з питань цивільного захисту (форми 2/ПЖГ-1 – зведена таблиця дій пожежно-рятувальних підрозділів; 2/ПЖГ-2 – статистичні дані про основні показники роботи пожежно-рятувальних підрозділів) [6].

Станом на сьогодні, в вищезгаданому переліку [5] є наявний цілий розділ (розділ 4. Вправи із пожежними драбинами), яким передбачається виконання для особового складу вправ із драбинами на час. Із власного досвіду впродовж роботи на посаді начальника караулу протягом трьох років в оперативній роботі (під час залучення до робіт з гасіння пожеж) мною застосовувалась висувна драбина лише раз (для надання допомоги іншим службам), штурмова драбина – не застосовувалась взагалі. При проведенні опитування серед працюючих практичних працівників Львівського гарнізону прослідковується ідентична ситуація. При

проведенні ґрунтового аналізу в службі загалом ймовірність даної тенденції думаю буде ідентична також. Оскільки роботу із висувною та штурмовою драбиною можна віднести до робіт із підвищеною небезпекою [7], доцільним буде переглянути підхід до даного питання та для прикладу роботу із цими драбинами виконувати лише на правильність, тим самим виключити вправи із їх застосуванням на нормативний час.

З іншої сторони, значна кількість викликів для пожежно-рятувальних підрозділів передбачає проведення оперативного розгортання особового складу із застосуванням пожежно-технічного оснащення шляхом його переміщення на висоту по сходовій клітці, такого нормативу в вищезгаданому переліку [5] немає.

Можливо, доцільним було б застосувати підхід розподілу нормативів на ті навчальні вправи, які виконуються на часовий показник та ті, які виконуються виключно на відпрацювання навиків порядку їх виконання.

Не менш важливим у визначенні даного питання буде мати місце матеріально-технічного забезпечення та наявність навчально-тренувальних баз та полігонів у межах Гарнізону.

Таким чином, підсумовуючи вищезазначене проблемою на сьогодні залишається те, що перелік Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу ОРС ЦЗ до виконання завдань за призначенням сформований без врахування аналізу залучень пожежно-рятувальних підрозділів, наявного матеріально-технічного забезпечення структурних підрозділів ДСНС України та потребує перегляду. Даний перелік безпосередньо впливає на формування та підготовку робочих місць навчально-тренувальних баз та полігонів Гарнізонів. Окрім того, поява нових робочих місць (багатофункціональний тренажер контейнерного типу, вогневий контейнер моделювання динаміки пожеж) повинні впливати на корегування вищезгаданого переліку нормативів також [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України: від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 34-35. Ст. 458.
2. Про затвердження Порядку підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту: наказ МВС України від 26.05.2020 р. № 412. Офіційний вісник України. 2020. № 48. 65 с.
3. Про затвердження Порядку організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту: наказ МВС України від 15.06.2017 р. № 511. Офіційний вісник України. 2017. № 59. 135 с.
4. Про організацію службової підготовки осіб рядового і начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту ДСНС у 2020/2021 навчальному році: наказ ДСНС України від 22.07.2020 р. № 419. ДСНС України. 2020. 3 с.
5. Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України до виконання завдань за призначенням: наказ МВС України від 20.11.2015 р. № 1470. Офіційний вісник України. 2016. № 3. 450 с.
6. Про Табелі термінових та строкових донесень з питань цивільного захисту: наказ ДСНС України від 11.10.2014 р. № 578. ДСНС України. 2014. 226 с.
7. Перелік робіт з підвищеною небезпекою: наказ Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 р. № 15. Офіційний вісник України. 2005. № 8. 6 с.